

Operacions amb targetes

Autor: Gabriel Servera Roobrouck

1. RESUM

Aquesta monografia analitza l'operativa amb targetes bancàries en l'àmbit territorial de les Illes Balears en el període comprès entre l'1 de gener de 2017 i el 30 de juny de 2019.

Actualment, l'ús de targetes bancàries com a mitjà de pagament (anomenat diners de plàstic) ha desplaçat de forma important l'activitat econòmica realitzada amb diners en efectiu; per tant, es tracta d'un indicador representatiu de l'evolució econòmica i molt especialment d'un dels vessants com és el consum.

L'estudi se centra en dos tipus d'operacions majoritàries que es realitzen amb targetes: compres en establiments mitjançant dispositius TPV i disposicions d'efectiu a caixers automàtics. L'anàlisi presenta les dades del volum de l'operativa, per número d'operacions, i del valor de l'operativa, per import en euros.

Es considera tant l'operativa realitzada amb targetes expedides en territori nacional com amb les expedides a l'estranger. Respecte a aquest darrer cas s'analitzen els dos mercats forans principals: l'alemany i el britànic, atesa la importància i el pes en el turisme de les Illes.

Els dos darrers apartats reflecteixen, per un costat, el valor mitjà per operació segons el lloc d'expedició de les targetes i període de l'any, i, per l'altre, es confronta l'evolució del valor de l'operativa amb targetes tant amb l'Indicador de comerç al detall (ICM) com amb l'evolució de la despesa dels turistes estrangers a la CAIB.

2. INTRODUCCIÓ

El conceptes consum i comerç es troben fortament relacionats. En termes econòmics es considera consum l'acció d'utilitzar o gastar un bé o un servei amb la finalitat d'atendre necessitats humanes tant primàries com secundàries. Generalment els béns i serveis que són objectes de consum s'obtenen mitjançant una activitat comercial que es pot materialitzar per diversos mecanismes, però el principal és la compravenda de béns i serveis.

Les primeres targetes com a nou mitjà de pagament varen aparèixer a la primera dècada del segle XX, si bé l'ús estava molt limitat com, per exemple, per al pagament a benzineres. La targeta de crèdit tal com la coneixem avui dia aparegué més tard, concretament al 1958, i fou creada per l'entitat BankAmericard (actualment VISA). En els més de 60 anys que han transcorregut des de l'aparició del pagament mitjançant targeta bancària ha anat substituint gradualment els diners físics en l'activitat comercial fins convertir-se actualment en un mitjà de pagament emprat de forma generalitzada.

Sense considerar els avantatges en termes de finançament que suposa l'ús d'aquest mitjà de pagament, cal entendre que en relació amb

l'activitat comercial i, per tant, amb l'economia, l'ús suposa un efecte directe i un efecte indirecte:

- Efecte directe: com a mitjà de pagament per a l'adquisició de béns i serveis, tant a establiments físics com a establiments virtuals, a través de la utilització de TPV's.
- Efectes indirectes: facilita l'obtenció de diners en metàl·lic de caixers automàtics, que amb posterioritat es poden dedicar al pagament de l'adquisició de béns i serveis.

Les dades que es presenten en aquesta publicació i la plasmació com a indicador econòmic suposa un nou punt de vista i aproximació, tant en l'evolució de l'activitat comercial com en termes més amplis en l'adquisició de béns i serveis.

Per tant, aquest focus pretén mostrar un enfocament nou, deixant de banda els indicadors que recullen les activitats de serveis i comercials més tradicionals: l'Indicador d'activitat del sector serveis (IASS) i l'Indicador de comerç al detall (ICM).

3. METODOLOGIA

La base de dades emprada per la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació prové de l'entitat Sistema de Tarjetas y Medios de Pago, SA, que aglutina les principals plataformes que donen servei a les entitats financeres en xarxes i productes que suposen mitjans de pagament.

L'operativa descrita en aquest estudi inclou tant el nombre d'operacions com el valor de les compres fetes en termes nets (una vegada

descomptades les possibles devolucions¹⁾ i les disposicions de diners en efectiu realitzades en caixers automàtics que s'han produït a l'àmbit territorial de les Illes Balears en el període comprès entre l'1 de gener de 2017 i el 30 de juny de 2019.

La informació presentada se segrega segons el país d'emissió de les targetes, diferenciant les nacionals (domèstic) i les internacionals

4. EVOLUCIÓ DE L'OPERATIVA AMB TARGETES BANCÀRIES A LES ILLES BALEARES

Prenent en consideració els anys 2017 i 2018 complets s'observa que l'operativa total —la suma de les operacions de compres, de les devolucions (en signe negatiu) i les disposicions d'efectiu realitzades amb targetes bancàries a les Illes Balears— ha augmentat un 16,4% en termes interanuals (taula 1). De la taula es desprèn que en termes agregats la major part

de l'operativa realitzada correspon a targetes nacionals i que la suma de l'operativa de les targetes amb país d'emissió Alemanya i Regne Unit suma quasi tantes operacions com l'agregat de la resta de països; en aquest sentit, aquests dos països sumen una operativa que suposa un 42,3% del total de les targetes estrangeres el 2017 i el 2018.

Taula 1. Número i variació de l'operativa amb targetes del total d'operacions pels anys 2017 i 2018

	2017	2018	Var. 2018/2017
Targetes Nacional	101.719.355	118.395.978	16,39%
Targetes Estrangeres	37.037.829	42.903.864	15,84%
- Alemanya	7.260.667	8.274.741	13,97%
- Regne Unit	8.417.419	9.889.496	17,49%
- Resta països	21.359.743	24.739.627	15,82%
Total targetes	138.757.184	161.299.842	16,25%

Font: Sistema de Tarjetas y Medios de Pago, S.A.

Quant al valor total de la operativa amb targeta (taula 2) es pot observar un comportament molt similar amb un increment entre el període 2017 i 2018 del 12,4%. A la taula es pot observar com el pes del valor total de les targetes nacionals, respecte al volum d'operativa, perd part del protagonisme que guanyen les targetes emeses a l'estranger. Concretament, el pes del nombre d'operacions amb targetes nacionals es troba

per damunt del 73% i el valor d'aquestes targetes està al voltant del 60%.

Respecte al valor de l'operativa de les targetes expedides a Alemanya i Regne Unit suposa un 46,7% a l'any 2017 i un 45,3% a l'any 2018 del valor total de l'operativa amb targetes estrangeres.

¹ Es possible que, atès que el desfasament temporal entre les devolucions i les compres pot ser elevat (inclús superior a un mes), la comptabilització es produeixi en diferents trimestres i, per tant, no coincideixin en el mateix resum trimestral de dades.

Taula 2. Número i variació de l'import de l'operativa amb targetes del total d'operacions pels anys 2017 i 2018

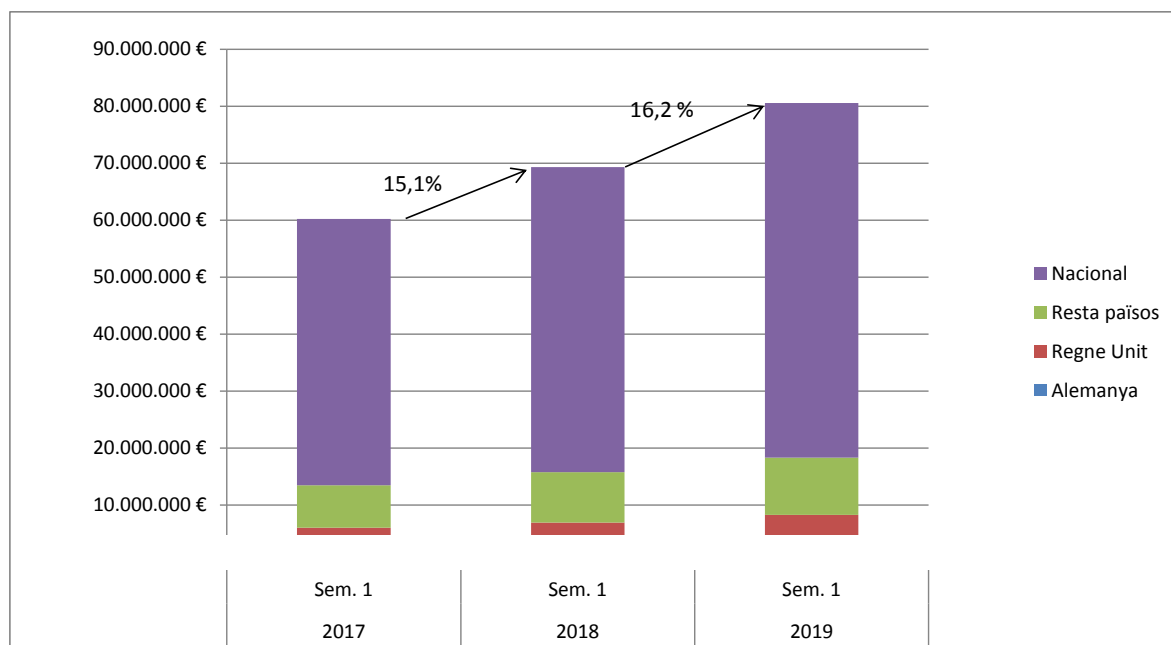
	2017	2018	Var. 2018/2017
Targetes Nacional	6.605.792.028 €	7.622.186.150 €	15,39%
Targetes Estrangeres	4.389.889.873 €	4.740.668.925 €	7,99%
- Alemanya	968.049.763 €	1.041.139.465 €	7,55%
- Regne Unit	1.080.772.484 €	1.108.284.750 €	2,55%
- Resta països	2.341.067.626 €	2.591.244.710 €	10,69%
Total targetes	10.995.681.901 €	12.362.855.075 €	12,43%

Font: Sistema de Tarjetas y Medios de Pago, S.A.

Com s'ha comentat amb anterioritat, el darrer període disponible correspon al primer semestre de l'any 2019. Comparant-lo amb el mateix període dels dos exercicis previs s'observa que, tant en el referent al còmput de l'operativa amb targeta com en el valor que suposa, es produeixen increments interanuals que es troben en una força entre el 9,9% i el 16,2%; aquesta darrera dada és el cas concret de l'evolució de l'operativa

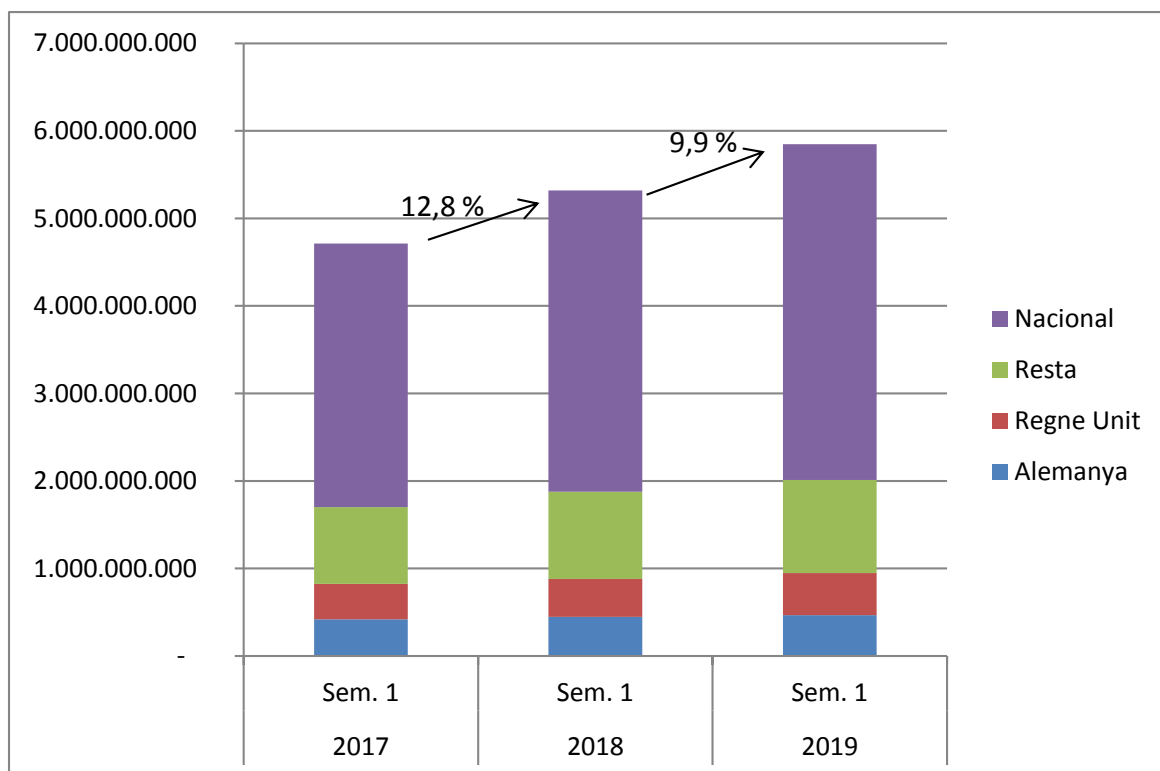
entre el primer semestre del 2018 i el primer semestre del 2019 (gràfics 1 i 2). En relació amb el pes de l'operativa per origen d'emissió de la targeta, de la mateixa forma que quan s'han comparat anys naturals, s'observa que el nombre d'operacions amb targetes nacionals suposa un pes major respecte al total que en el cas del valor de l'operativa

Gràfic 1. Evolució dels primers semestres del nombre d'operacions realitzades amb targetes (2017-2019)

Font: Sistema de Tarjetas y Medios de Pago, S.A.

Gràfic 2. Evolució dels primers semestres del valor de les operacions realitzades amb targetes (2017-2019)

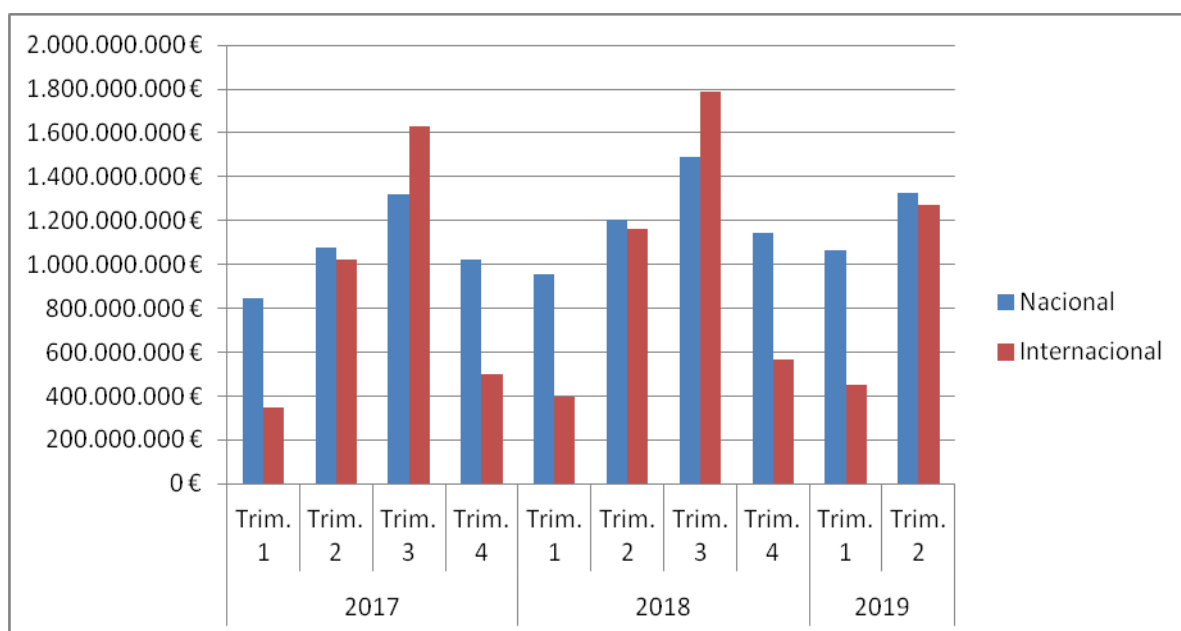
Font: Sistema de Tarjetas y Medios de Pago, S.A.

5. EVOLUCIÓ DEL VALOR DE LES COMPRES NETES REALITZADES AMB TARGETES BANCÀRIES

Segons queda patent en el gràfic 3, el valor total de les compres en termes nets realitzades a les Illes Balears amb targetes bancàries mostren un comportament fortament estacional. Aquest fenomen és més acusat en el cas de les targetes emeses a l'estranger per l'elevat nombre de turistes i titulars de segones residències forans que arriben a les illes en el segon i el tercer trimestre de cada any. En el cas de les targetes nacionals també s'observa una marcada estacionalitat en el període estival, justificable en el turisme nacional, i l'arribada de treballadors peninsulars contractats en els mesos de temporada alta.

Cal remarcar que, com s'observa en el gràfic 3, en el tercer trimestre dels anys 2017 i 2018 la facturació per compres realitzades amb targetes emeses a l'estranger supera de manera destacada a la facturació per compres amb targetes nacionals. En el cas concret del tercer trimestre de l'any 2017 el pes de les compres realitzades amb targetes estrangeres supera el 55% del valor total de les compres realitzades amb aquest mitjà de pagament, i en el cas de l'any 2018 arriba a un 54,5%. En canvi, en el primer trimestre dels anys 2017 i 2018 varen tenir un pes únicament del 28,9% i del 29,4%.

Gràfic 3. Evolució trimestral del valor de les compres netes realitzades amb targetes

Font: Sistema de Tarjetas y Medios de Pago, S.A.

A la taula següent (taula 3) es presenten les variacions interanuals del valor de les compres netes realitzades trimestralment, tant amb targetes nacionals com amb targetes estrangeres. Si es comparen els mateixos trimestres any a any, amb independència de

l'origen d'expedició de la targeta, s'observa que la despesa en compres augmenta interanualment a tots els períodes. Aquest fet corrobora allò que ja es reflectia en el gràfic 3.

Taula 3. Variació interanual del valor de les compres netes per trimestres i origen de la targeta (nacionals i estrangeres)

	2018				2019	
	Trim. 1	Trim. 2	Trim. 3	Trim. 4	Trim. 1	Trim. 2
Nacional	12,27%	11,58%	12,75%	11,76%	11,42%	10,41%
Internacional	15,24%	13,65%	9,61%	13,33%	13,29%	9,78%

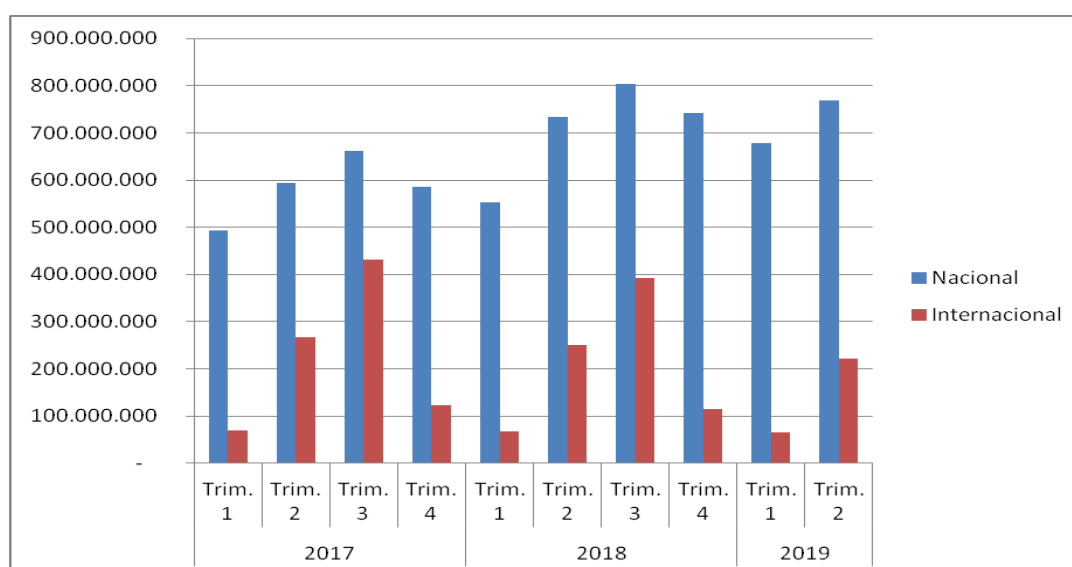
Font: Sistema de Tarjetas y Medios de Pago, S.A.

6. EVOLUCIÓ DEL VALOR DE LES DISPOSICIONS EN EFECTIU REALITZADES AMB TARGETES BANCÀRIES

Pel que respecta al volum de diners tretos de caixers electrònics cal destacar que s'observa un comportament bastant semblant al de les compres. L'operativa d'aquest tipus amb targetes nacionals mostra una estacionalitat inferior que en el cas del valor de les compres; en canvi, en el cas de les targetes estrangeres el grau d'estacionalitat que presenten és bastant semblant al que s'ha indicat per al valor de les compres netes.

En aquest cas, en tots els trimestres el valor de les disposicions en efectiu realitzades en caixer per targetes emeses a Espanya és més elevat que per a targetes emeses a l'estranger; concretament, el pes de les disposicions amb targetes foranes es mou dins la forquilla d'un 8,8% en temporada baixa (primer trimestre de 2019) i un 39,5% en temporada alta (tercer trimestre de 2017). Veure gràfic 4.

Gràfic 4. Evolució trimestral del valor de les disposicions d'efectiu realitzades amb targetes

Font: Sistema de Tarjetas y Medios de Pago, S.A.

La taula 4 que es troba a continuació conté les variacions interanuals del valor de les disposicions en efectiu realitzades trimestralment tant amb targetes nacionals com amb targetes estrangeres. És molt remarcable el fet que, a diferència del que succeeix pel cas

limitat de les targetes nacionals i pel total de les disposicions d'efectiu, amb independència de l'origen de la targeta, en el cas de les targetes emeses a l'estranger la variació interanual a tots els trimestres mostra signe negatiu.

Taula 4. Variacions interanuals del valor de les disposicions en efectiu per trimestre i origen de la targeta (nacionals i estrangeres)

	2018				2019	
	Trim. 1	Trim. 2	Trim. 3	Trim. 4	Trim. 1	Trim. 2
Nacional	12,42%	23,53%	21,46%	26,54%	22,52%	4,88%
Internacional	-1,27%	-5,76%	-9,12%	-7,39%	-3,83%	-11,60%

Font: Sistema de Tarjetas y Medios de Pago, S.A.

Finalment, cal indicar que malgrat el descens de les disposicions en efectiu esmentat anteriorment, el repartiment dels pesos entre valor net de les compres i disposicions d'efectiu a caixers automàtics respecte del valor total de l'operativa realitzada s'ha mantingut de forma bastant estable a tota la sèrie; concretament, el valor net de les compres mostra un pes entre

el 66,6% i el 73,2%, i pel que respecta a les disposicions entre un 26,7% i 33,4%.

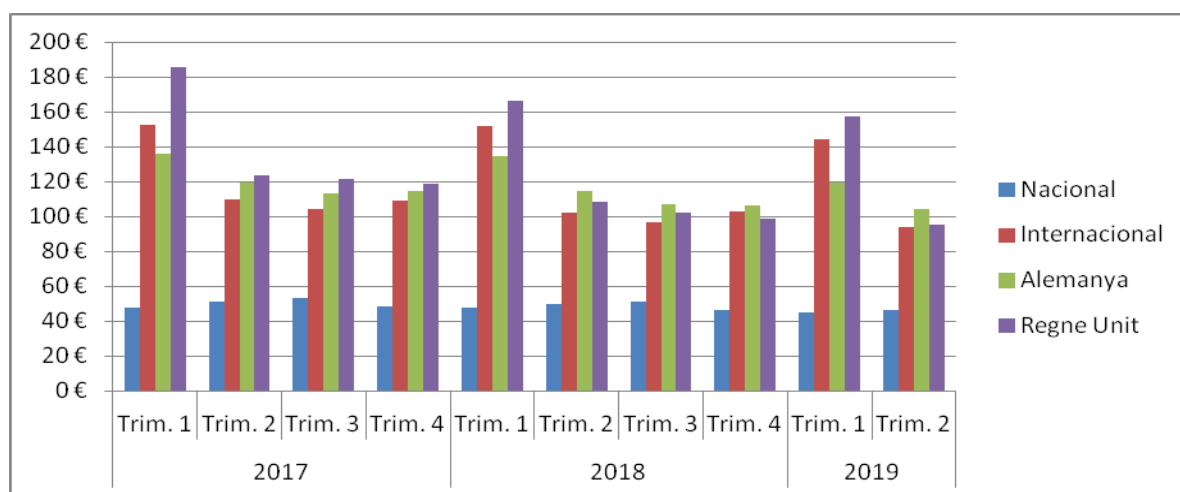
Cal destacar el fet que en els períodes que corresponen a temporada alta guanyen pes el valor de les compres respecte a les disposicions d'efectiu, fenomen que s'inverteix als períodes de temporada baixa.

7. EVOLUCIÓ DEL VALOR DE LES COMPRES NETES MITJANES PER PAÏSOS

Segons s'observa en el gràfic 5 el valor net mitjà de les compres s'ha anat reduint trimestralment amb independència de si es tracta de targetes nacionals o estrangeres, i amb aquestes darreres si han estat emeses a Alemanya o al Regne Unit. En relació amb aquest mateix gràfic és molt destacable la diferència existent del valor per compra segons l'origen de la targeta; d'aquesta manera, en el cas de les targetes nacionals el valor mitjà per compra es troba al voltant de 50 euros al llarg de tota la sèrie; contràriament, en el cas de les targetes emeses a l'estranger aquest valor en tots els períodes sobrepassa els 100 euros, amb màxims sempre localitzats en el primer trimestre de cada any. Com es pot observar en termes generals, la despesa per operació de compra de les targetes procedents d'Alemanya i Regne Unit es troba per damunt

de la mitjana de despesa per operació de les targetes estrangeres. També destaca que en tots els períodes, amb excepció del primer trimestre de cada any, el valor mitjà per operació de compra de les targetes amb origen alemany i britànic és molt semblant; en canvi, en els primers trimestres el valor per compra de les targetes britàniques és molt superior. Respecte a aquest punt, i considerant la resta de països (sense aprofundir, perquè en molts de casos el volum de l'operativa és massa baix com per poder extreure conclusions), s'observa una diferència elevada (dispersió) del valor mitjà per compra i país emissor. Per posar un exemple, en el cas de les targetes amb origen xinès el valor mitjà per compra és de quasi 290 euros, i en el cas de Suècia ronda els 58 euros.

Gràfic 5. Evolució del valor mitjà de les compres amb targeta, per trimestres i segons l'origen d'expedició de la targeta

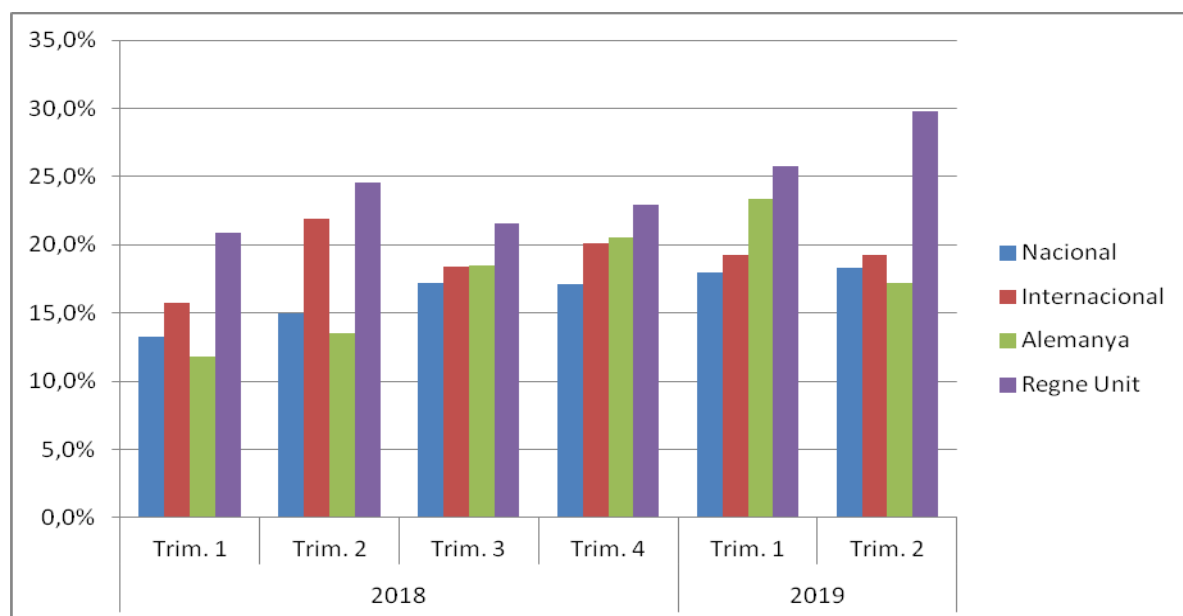

Font: Sistema de Tarjetas y Medios de Pago, S.A.

Finalment, i molt relacionat amb el punt anterior, com s'ha indicat en el epígraf segon d'aquest document el valor de les compres netes realitzades amb targetes bancàries augmenta en termes interanuals trimestre a trimestre amb independència de l'origen de la targeta; contràriament, el valor mitjà per operació presenta una variació interanual a la baixa en tots els períodes. El motiu que justifica aquest fet és que el número d'operacions amb targetes bancàries ha augmentat en proporció major que la caiguda del valor mitjà per operació.

En el gràfic 6 es representa l'evolució del nombre d'operacions de compres mitjançant la variació interanual del número d'operacions per trimestre, i les dades mostren que en el cas de les targetes nacionals l'ús per fer compres ha anat creixent des de taxes properes al 13% fins a taxes del 18%, i en el cas de targetes emeses a l'estranger des de taxes del 15,7% fins a taxes del 19,2%; un comportament similar es produeix en el cas de les targetes procedents d'Alemanya i Regne Unit.

Gràfic 6. Variació interanual del valor de les compres netes, per trimestres segons l'origen d'expedició de la targeta

Font: Sistema de Tarjetas y Medios de Pago, S.A.

8. EVOLUCIÓ DEL VALOR DE L'OPERATIVA AMB TARGETES RESPECTE A ALTRES INDICADORS ECONÒMICS

Al llarg de la publicació s'ha fet referència a la gran importància de les targetes bancàries dins l'activitat econòmica i comercial, tant de forma directa (adquisició de béns i serveis) com de forma indirecta (obtenció de diners en metàl·lic en caixers d'entitats bancàries que, amb posterioritat, en molts de casos s'utilitzen per a la compra de béns i serveis).

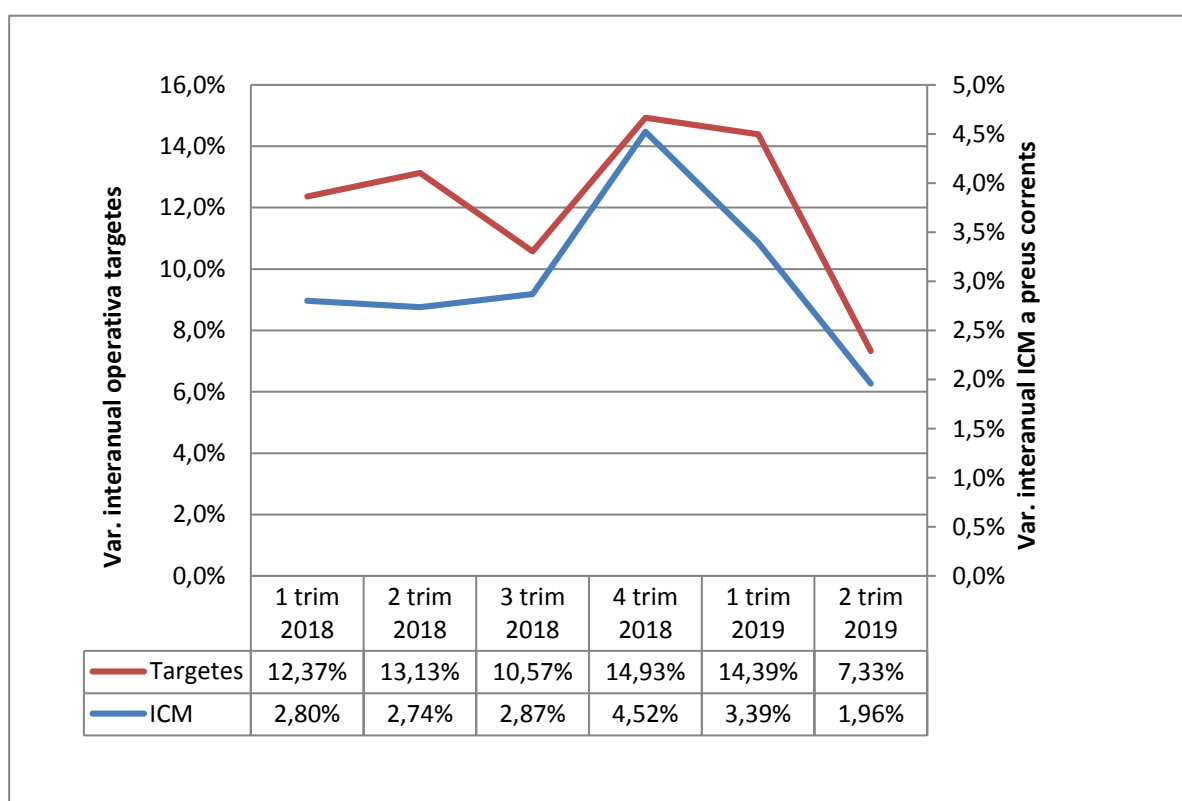
En aquest apartat es relaciona i analitza l'evolució del valor de l'operativa amb targetes bancàries respecte de l'ICM i de l'evolució del valor de l'operativa amb targetes bancàries expedides a

l'estranger respecte a la variació de la despesa dels turistes estrangers a la comunitat autònoma de les Illes Balears.

a) Evolució del valor de l'operativa amb targetes bancàries respecte a l'ICM

Com es pot observar en el gràfic 7, l'evolució trimestre a trimestre del valor de les compres netes i de les disposicions en efectiu presenten una evolució força semblant a la de la variació interanual de l'ICM trimestralitzat.

Gràfic 7. Evolució de la variació interanual del valor de l'operativa amb targetes bancàries i de l'ICM

Font: Sistema de Tarjetas y Medios de Pago, S.A. i IBESTAT a partir de dades INE

Aquest fet corrobora que el volum d'operativa amb targetes bancàries resulta un indicador de l'activitat comercial i més concretament del vessant al detall.

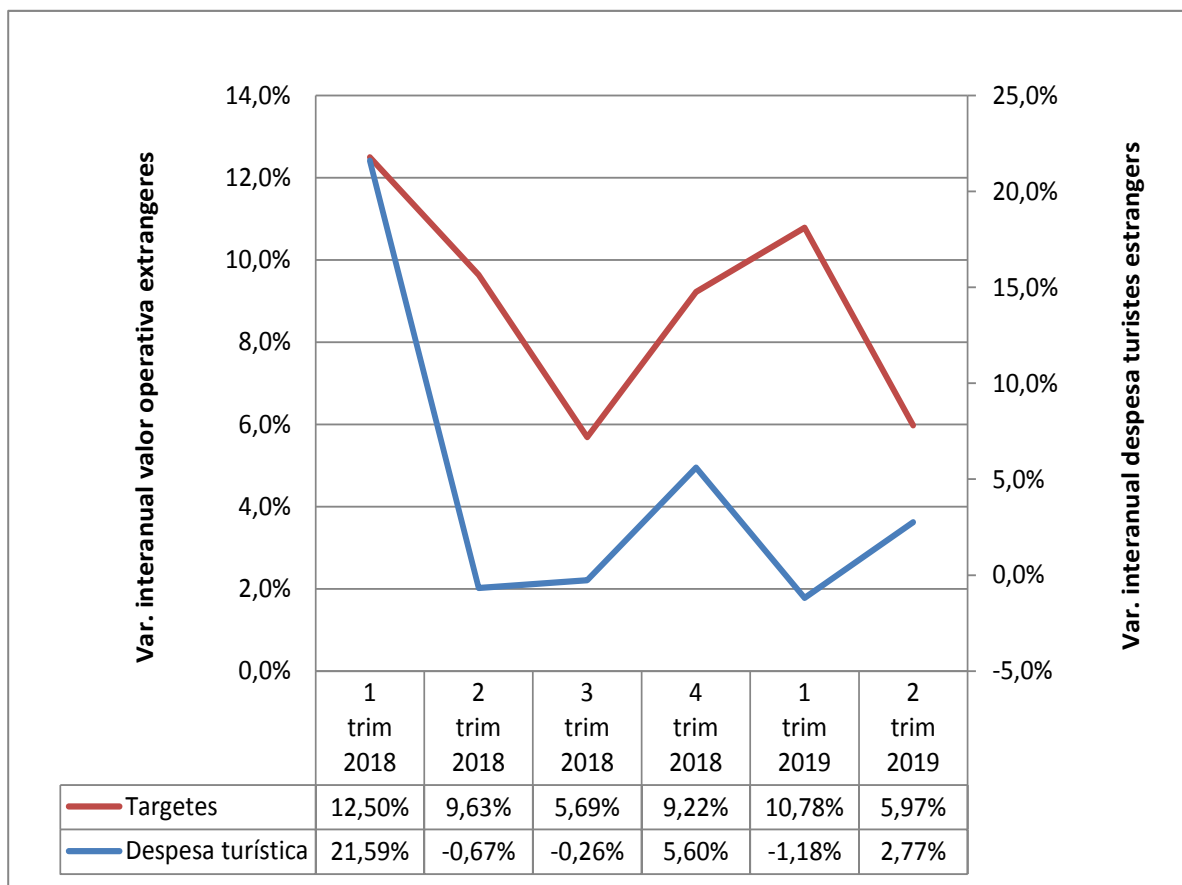
b) Evolució del valor de l'operativa amb targetes estrangeres respecte de la despesa dels turistes estrangers a la comunitat autònoma de les Illes Balears.

Com es desprèn del gràfic 8, l'evolució de les compres netes realitzades amb targetes expedides a l'estranger i de les disposicions

d'efectiu d'aquestes targetes en caixers automàtics ubicats a les Illes Balears presenta una dinàmica amb una elevada similitud respecte a l'evolució de la despesa dels turistes estrangers que tenen la comunitat autònoma de les Illes Balears² com a destí principal trimestralitzat.

Aquesta relació es pot justificar en el fet que la despesa dels turistes estrangers no realitzada amb diners en efectiu que duen de l'exterior o procedents de canvi de divisa dins les illes es realitza mitjançant targetes bancàries.

Gràfic 8. Evolució de la variació interanual del valor de l'operativa amb targetes bancàries estrangeres i de la despesa dels turistes estrangers)

Font: Sistema de Tarjetas y Medios de Pago, S.A i IBESTAT a partir de dades d'EGATUR

² L'elevada variació interanual de la despesa turística per part dels turistes no nacionals existent en el primer trimestre del 2018 i el reduït valor del mateix trimestre a l'any 2019 ve motivat perquè les festivitats de Pasqua al 2018 varen tenir lloc en el mes de març, a diferència dels anys 2017 i 2019 que varen ser en el mes d'abril.

Les dades exposades al llarg del monogràfic manifesten que tant el número d'operacions com el valor net total de les operacions mostren un increment en termes interanuals tant en el cas de l'operativa amb targetes nacionals com estrangeres; l'única excepció en aquest punt la trobam en les disposicions en efectiu de targetes estrangeres.

En el cas d'aquestes darreres s'observa un fort comportament estacional centrat en el segon i tercer trimestre motivat per la importància del turisme a les illes, així com per l'increment en els darrers anys de segones residències per part de persones que generalment no resideixen a les illes; aquest fet provoca que en els tercers trimestres de cada any el valor total de les compres netes realitzades amb targetes estrangeres sobrepassi al de les nacionals.

El valor net mitjà per compra realitzada amb targeta mostra una tendència que va minvant al llarg de la sèrie amb independència de l'origen, si bé hi ha una gran dispersió d'aquesta magnitud segons el país emissor de la targeta.

El nombre d'operacions registrades de compra amb targeta mostra un important increment mes a mes en termes interanuals, i que malgrat la reducció de

l'import del valor net mitjà per compra provoca en termes globals un augment al llarg de la sèrie del valor total de l'operativa amb targeta destinada a la compra.

Finalment, i com ha quedat palès, l'evolució del valor de l'operativa amb targetes bancàries presenta una dinàmica semblant a l'ICM, i en el cas concret de les targetes expedides a l'estranger a la despesa dels turistes estrangers a les Illes Balears, motiu pel qual cal donar valor a aquestes dades com a indicador econòmic alternatiu o complementari a altres més tradicionals.

Per tant, es pot concloure que dins de l'activitat comercial balear les targetes bancàries tenen de cada vegada un major protagonisme com a mitjà de pagament directe (TPV) o com a sistema per a l'obtenció de diners en metàl·lic (disposicions en caixers electrònics).

El fet que tant l'operativa amb targeta com el valor total d'aquesta es vagi incrementant resulta un indicador del dinamisme de l'activitat comercial a les Illes Balears i molt especialment pel que respecta al consum de béns i serveis, atesos la tipologia i el valor mitjà de l'operativa descrita.

G CONSELLERIA
O MODEL ECONÒMIC,
I TURISME I TREBALL
B
/